

Татулька, матулька, а ня батя, батюшка, матушка

татулька, -лькі, -льку, м. — І. памяншальна-любоснае (да татуля), рас. батя, батюшка.

2. почтительное название священника. Сц., Нсл. 633 *name of honor for a priest*. Татулька прыехаў. Нсл. Пацалуй татульку ў руку. Тм. Хадзі, дураньчыку, ня дзікайся татулькі; пацалуй у ручку, ён табе праскурку дасьць. Нсл. 131 (пад дзікацца). Чалом, чалом, войча-татулька, Не сярдуй, што к табе прышоў. Не падзіві й ты, матулька; Няўцейкам я сюды зайшоў. Ёз здаровальнага верша протоерэю, выдрукаванага ў „Маяку“ 1843 г., т. IX, кн. XIII, разьдзел V (Карскі, III—3, 23). Памяншальна-любоснае **татуленька, татулечка** — батюшка, гаворыцца к священнику. Нсл. 633. Выбачай, татуленька, татулечка, што я перад табою няўважнае слова сказаў. Нсл.

матулька, ж — 1. пам.-люб. да матуля. 2. почтительное название жены священника (матушка С.), Нсл. 282 *name of honor for the priest's wife*. Няхай жа матулька прыдзе з татулькам. Нсл. **матулечка**, пам.-люб. (да матулька) — матушка, гаворыцца к жене священника. Нсл. 282. „Батя“, „батюшка“, „матушка“ — словы чыста й вылучна расійскія, урыненыя нам разам із русыфікацаю праваслаўнага духавенства, што вучылася-гадавалася ў духоўных сэмінарах расійскіх.

Словы ж „татулька“, „матулька“ і памяншальныя да іх — здаўна нашы і захаваліся дагэтуль, хоць ня ўсюдых. Ёх і надабе ўжываць.

Уступіць, папусьціць, спусьціць, паправіць

У нашай літаратурнай мове мы сустракаем слова „ўступіць“, ужытае ў сэнсе рас. „уступить“. Фактычна тут адбыўся просты перанос з расійскае мовы ў нашу менаванага расійскага слова. Зрабіў гэты перанос наўперад слоўнік М. Байкова й М. Гарэцкага, а потым і пайшло зь лягкое рукі. У жывой народнай гаворцы ёсьць „уступаць“ („уступіць“), але з накішым сэнсам. Подле жывое мовы „ўступіць“ можна ў што, а ня ў чым, прыкладам: уступіў у балота; кажуць таксама: уступайся ў боты, уступіся ў галёшы і г. д.

У сэнсе рас. „уступить“ у нас ужываюць у вадных прыпадках „папусьціць“, а ў другіх „спусьціць“. Прыкладам, пра тых, што сьперачаюцца, можна сказаць, што яны адзін аднаму не *папушчаюць*. У прыпадках адпаведных рас.: „Уступи на цене“ пабеларуску будзе „спусьціць“. Такім парадкам блр. „уступіць“ = рас. „вступать“. Р.К. (Казела): Да ўжываньня некаторых слоў беларускае мовы (Асьвета, № 3, 1928 г., б. 118).

„выправіць“ — маскалізма, бо перароблена з мас. „исправить“, пабеларуску „паправіць“. Тм. № 4, б. 9.